

U 74/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag om inrättande av Europeiska konkurrenskraftsfonden, inbegripet det särskilda programmet för försvarsforskning och försvarsinnovation

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 16 juli 2025 om inrättande av Europeiska konkurrenskraftsfonden, inbegripet det särskilda programmet för försvarsforskning och försvarsinnovation, om upphävande av förordningarna (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 och (EU) 2021/783 samt om ändring av förordningarna (EU) 2021/696, (EU) 2023/588 och (EU) [EDIP] (COM(2025) 555 final) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 18 december 2025

Näringsminister Sakari Puisto

Utvecklingschef Jonna Lehtinen

18.12.2025

FÖRSLAG OM INRÄTTANDE AV EUROPEISKA KONKURRENSKRAFTSFONDEN, INBEGRIPET DET SÄRSKILDA PROGRAMMET FÖR FÖRSVARSFORSKNING OCH FÖRSVAR SINNOVATION

1 Bakgrund

Kommissionens lade den 16 juli 2025 fram ett förslag om inrättande av Europeiska konkurrenskraftsfonden, inbegripet det särskilda programmet för försvarsforskning och försvarsinnovation, om upphävande av förordningarna (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 och (EU) 2021/783 samt om ändring av förordningarna (EU) 2021/696, (EU) 2023/588 och (EU) [EDIP] (COM(2025) 555 final). Europeiska konkurrenskraftsfonden (EKF, fonden) är en del av paketet för den fleråriga budgetramen efter 2027, som syftar till att sammanföra 14 individuella finansieringsinstrument från den nuvarande fleråriga budgetramen i en enda ram för att fungera som en investeringskapacitet för att stärka den europeiska konkurrenskraften inom teknik och strategiska sektorer som är avgörande för EU:s konkurrenskraft. Fonden ska främja forskningssamverkan, uppskalning av företag, innovation, industriell utbyggnad och infrastrukturutbyggnad samt tillverkning, inbegripet kompetens. Samtidigt ska den fungera som ett hävstångsverktyg genom att använda budgetinstrument för att locka privata, institutionella och nationella investeringar. Genom fonden ska betalas stöd för projekt och företag, inbegripet små och medelstora företag, nystartade företag och större företag samt högskolor och forsknings- och expertorganisationer.

Enligt kommissionen har produktivitetsklyftorna mellan EU och andra avancerade ekonomier ökat under de senaste 30 åren, vilket har gjort EU mindre konkurrenskraftigt i jämförelse med andra större ekonomier. EU släpar för närvarande efter inom flera områden som konkurrenskraftsfonden är avsedd att hjälpa på ett samordnat sätt, däribland teknisk utveckling, forsknings- och innovationskapacitet, infrastrukturutbyggnad, marknadsdynamik och industriell kapacitet. Ett centralt problem som har identifierats är att unionens utgifter är utspridda över flera överlappande program, varav många finansierar liknande insatser men med olika krav, vilket försvårar en effektiv kombination av finansiering.

Förslaget om Europeiska konkurrenskraftsfonden bygger på kommissionens meddelande i januari 2025 om en konkurrenskraftskompass för EU (COM(2025) 30 final) som ska generera ny dynamik och stödja ekonomisk tillväxt inom EU. Till grund för konkurrenskraftskompassen ligger analysen i Mario Draghis rapport om EU:s framtida konkurrenskraft hösten 2024. I kompassen identifieras flera viktiga faktorer som är nödvändiga för att stärka unionens konkurrenskraft: 1) överbrygga innovationsgapet, 2) fasa ut fossila bränslen och 3) minska alltför stora beroenden och öka försörjningstryggheten. Dessutom identifieras fem övergripande möjliggörande faktorer: 1) förenkling, 2) undanröjande av hinder på den inre marknaden, 3) finansiering, 4) kompetens och arbeten av god kvalitet samt 5) bättre samordning.

Enligt kommissionen ska EKF vara ett centralt instrument för genomförande av konkurrenskraftskompassen, och förenkling, finansiering och bättre samordning står i fokus för fonden, som syftar till att ta itu med problem såsom 1) suboptimalt stöd genom hela investeringsprocessen, från grundforskning och tillämpad forskning till uppskalning, industriell

utbyggnad och tillverkning, 2) stora investeringsbehov för att uppfylla unionens prioriteringar, inbegripet den rena och den digitala omställningen, och 3) ett komplext och splittrat finansieringslandskap i unionen. Att hantera dessa problem förväntas ha en positiv, om än indirekt, effekt på andra problem som identifierats i konkurrenskraftskompassen, såsom innovationsgapet, men det kan även minska Europas beroende av externa källor för kritisk teknik och resurser, och därigenom stärka både säkerheten och resiliensen.

EKF kommer att struktureras längs fyra politikområden som återspeglar strategiska prioriteringar som är avgörande för unionens konkurrenskraft och resiliens. Denna nya och flexibla arkitektur skulle möjliggöra fastställande av politiska prioriteringar inom respektive politikområde, för att på ett effektivt sätt rikta stödet från tillämpad forskning till tillverkning och utbyggnad – inklusive infrastruktur och specifika kompetenser – med stöd av finansieringsverktyg anpassade efter projektens behov. Den skulle också minska investeringsrisker genom att erbjuda ett lämpligt förhållande mellan hävstångseffekt och genomslag för EU-budgeten. EKF kommer att bygga vidare på erfarenheterna från InvestEU-programmet. Dessutom kommer det separata förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning (COM(2025) 543 final) om ramprogrammet för forskning och innovation [Horisont Europa] att vara nära sammankopplat med EKF. Förslaget till förordning om Horisont Europa behandlas i en separat U-skrivelse.

Behandlingen av förslaget har inletts i en undergrupp till rådsarbetsgruppen för MFF som fokuserar på konkurrenskraftsfonden. Ordförandeskapet i rådet siktar på en lägesrapport om förslaget i december 2025.

2 Förslagets syfte

Konkurrenskraftsfonden avses vara det primära instrumentet för finansiering av EU:s industripolitiska mål och investeringar. Fondens allmänna mål är att stärka den europeiska konkurrenskraften inom strategiska sektorer och teknik som är avgörande för EU:s konkurrenskraft under finansieringens hela livscykel. Fonden ska verka genom följande fyra politikområden: 1) ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin (58,7 md euro, inkl. innovationsfondens andel på ca 35 md euro), 2) hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi (20 md euro), 3) digitalt ledarskap (48,5 md euro) och 4) resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor (115,7 md euro). Den betydande finansieringen genom det största politikområdet ska främja betingelserna för ett starkt europeiskt försvar och större europeiskt ansvar för det egna försvaret genom att etablera en bas för europeiska försvarsindustriella och försvarstekniska lösningar. I stället för det tidigare separata Europeiska rymdprogrammet inkluderas unionens utveckling av rymdverksamheten i det här förslaget.

Den nya konkurrenskraftsfonden ska utnyttja unionens olika finansieringsinstrument (bl.a. bidrag, upphandlingar, lån, garantier, kapitalinvesteringar och blandfinansiering) för att mobilisera investeringar för att stödja unionens strategiska och industriella prioriteringar. Stöd från konkurrenskraftsfonden kan stimulera investeringar i disruptiv teknik som är kritisk för framtiden. Fonden ska samla investeringskapacitet på unionsnivå (nationell, EU, privat) för att påskynda uppskalning, tillverkning och utbyggnad av strategisk teknik. Förenklade och harmoniserade regler för deltagande skulle påskynda tiden för ansökan om EU-finansiering samt för utvärdering och användning av finansieringen, särskilt i små och medelstora företag. Målet är att sökanden ska kunna få finansiering snabbt, med tydliga anvisningar och lite byråkrati. Enligt kommissionens förslag bör fonden för att lyckas ha ett balanserat utbud av offentliga och mer marknadsbetingade finansieringsinstrument.

Enligt kommissionens förslag omfattar EKF den verksamhet som för närvarande bedrivs inom ramen för 14 unionsprogram: Horisont Europa som ett fristående program men nära kopplat till EKF, innovationsfonden (gällande genomförandet), programmet för ett digitalt Europa, Fonden för ett sammanlänkat Europa – Digitalt (FSE Digitalt), Europeiska försvarsfonden (EDF), akten till stöd för ammunitionstillverkning, instrumentet för förstärkning av den europeiska försvarsindustrin genom gemensam upphandling (Edirpa), programmet för europeisk försvarsindustri (Edip), programmet EU för hälsa, Europeiska rymdprogrammet, IRIS, InvestEU, programmet för den inre marknaden (SMF-delen) och Life. Storleken på dessa program varierar mycket i dag. Det största är Horisont Europa med ett anslag enligt förslaget på drygt 86,6 miljarder euro under sju år inom den gällande fleråriga budgetramen (2021–2027).

EKF kommer att vara nära kopplad till det tionde ramprogrammet för forskning och innovation, som inrättas genom en förordning (Horisont Europa), genom utvecklingen av integrerade arbetsprogram och ett enhetligt regelverk i EKF-förordningen. Detta syftar till att säkerställa en sömlös investeringsprocess för teknik och innovation, från forskning till uppstart, uppskalning, utbyggnad och global tillverkning, från idé till marknad. Direkta åtgärder från det gemensamma forskningscentrumet (JRC) kommer att stödja målen för EKF:s politikområden.

EKF skulle på ett flexibelt sätt mobilisera hela den finansiella verktygslåda som tillhandahålls av unionens budget (inklusive lån, bidrag, eget kapital, kapital likställt med eget kapital, blandfinansiering, upphandling och budgetgarantier). Budgetgarantin och finansieringsinstrumenten skulle bli tillgängliga för alla politikområden, vilket skulle göra dem användbara på alla finansieringsområden inom en enda fond. Synergier med andra program kommer också att säkerställas tack vare en mer enhetlig modell på både strategisk och operativ nivå.

Enligt kommissionens förslag kan stöd från EKF främja investeringar i framväxande och disruptiv teknik som är relevant för framtiden, såsom rymdteknik, bioteknik, energiteknik, artificiell intelligens och kvantteknik. Fonden skulle också stödja partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn, inbegripet viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. Fonden kommer dessutom att bevilja finansiering till strategiska projekt som tilldelats konkurrenskraftsstämpeln.

Enligt kommissionens förslag ska genom EKF tilldelas stöd till betydande investeringar i försvar, säkerhet och rymdfrågor, inklusive cybersäkerhet. På dessa områden föreslår kommissionen en betydande ökning av finansieringen jämfört med den nuvarande budgetramen. Det föreslås att försvarsindustri och rymdfrågor ska slås samman inom ett och samma politikområde. Det tidigare rymdprogrammet har i huvudsak fokuserat på att bygga system med dubbla användningsområden för civilt bruk. Nu är avsikten att delvis fokusera mer på system som stärker försvaret. Kommissionen föreslår fortsatt förbättring av unionens rymdsystem, särskilt Galileo, Egnos, Copernicus och IRIS², och ytterligare insatser för att bygga upp ny kapacitet som svar på utmaningarna gällande dubbla användningsområden, inklusive tjänsten för jordobservation för statlig användning (EOGS) och komponenten för positionsbestämning, navigering och tidsbestämning för låga omloppsbanor samt samordningen av rymdtrafik.

Enligt kommissionens förslag ska EKF på ett heltäckande sätt stödja ren omställning, bland annat genom projekt för att förbättra miljöns och naturens tillstånd, energieffektivitet, cirkulär ekonomi, lösningar för att minska utsläppen och biobaserade lösningar. Kommissionen föreslår också att en del investeringar som nu omfattas av Life, såsom lösningar för begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning och klimatresiliens, i fortsättningen finansieras genom fonden.

EKF ska stödja förbättring av militär rörlighet och infrastruktur med dubbla användningsområden, för att på så sätt stärka Europas försvarsberedskap samt resiliensen hos kritiska transportnät. Dessa investeringar genomförs genom kombinerad finansiering med Fonden för ett sammanlänkat Europa och med andra EU-program för utveckling av transeuropeiska transportnät och samordning av civila och militära behov.

EKF kommer också att erbjuda projektrådgivning genom hela investeringscykeln för att främja framväxt och utveckling av projekt, stödja kompetensutveckling samt tillhandahålla övergripande affärsstöd till små och medelstora företag samt nystartade företag – i syfte att underlätta deras tillväxt, tillgång till finansiering och investeringar. Fonden ska dessutom stödja kompetensinventeringar, kompetenshöjning och omskolning, och främja offentlig-privata partnerskap.

På EKF tillämpas de övergripande regler för hela den fleråriga budgetramen som ingår i förslaget till rådets och parlamentets förordning om fastställande av en utgiftsspårings- och prestationsram för budgeten samt andra övergripande regler för unionens program och verksamheter (COM (2025) 545 final), nedan ”prestationsförordningen”. EKF kommer att omfattas av de övergripande principerna om klimat och biologisk mångfald, ”att inte orsaka betydande skada”, socialpolitik och jämställdhet (artiklarna 4–7 i prestationsförordningen). Exempelvis förväntas EKF bidra till klimat- och miljömål med 43 procent av sin totala finansieringsram (bilaga 3 till prestationsförordningen).

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kapitel I av den föreslagna förordningen anger de allmänna bestämmelserna om fondens mål och struktur (avsnitt 1) och regelverk (avsnitt 2).

Mål och struktur

Flera insatser inom program som omfattas av den gällande budgetramen finansieras och administreras genom EKF och dess fyra politikområden (se ovan). Även EU:s innovationsfond, som finansieras av intäkter från utsläppshandelssystemet, ska integreras i genomförandet av EKF. Enligt förslaget kommer EKF inte direkt att ersätta något av de ovannämnda programmen, utan en del av deras innehåll har överförts till andra nya program eller programpaket, inklusive nationella och regionala planer.

EU:s samtliga garantimekanismer (lån, riskkapital, garantier) för stöd av privata och offentliga investeringar kommer att centraliseras under InvestEU-instrumentet i EKF. För genomförandet ansvarar i huvudsak kommissionens genomförandepartner, såsom Europeiska investeringsbanksgruppen (EIB-gruppen). Andra viktiga genomförandepartner är i synnerhet internationella finansinstitut och nationella utvecklingsbanker. Den mer öppna arkitekturen gör det också möjligt för privata finansiärer (t.ex. banker och institutionella investerare) att aktivt påverka hur finansieringen fördelas.

Enhetligt regelverk

EKF kommer att vara nära kopplad till det tionde ramprogrammet för forskning och innovation, som inrättats genom förordning (EU) (COM(2025) 543 final) [Horisont Europa], via utvecklingen av integrerade arbetsprogram och ett enhetligt regelverk i EKF-förordningen. Förslagets syfte är att förenkla tillgången till finansiering genom att integrera kontaktpunkter för olika program. Ett enhetligt regelverk förenklar finansieringsprocessen och skapar en mer effektiv och företagsvänlig miljö med en kontaktpunkt, vilket särskilt gynnar snabbväxande

industrier, små och medelstora företag, innovativa nystartade och expanderande företag samt projekt som kräver långsiktigt investeringsstöd.

Genom förslaget ska det också bli möjligt för medlemsstaterna, unionens institutioner, tredjeländer, internationella organisationer eller finansinstitut att göra ytterligare ekonomiska bidrag till EKF. Detta innebär möjligheten att överföra medel från program inom ramen för delad förvaltning, såsom NRP, till direkt förvaltningsprogram, i detta fall EKF. Dessa medel ska användas till förmån för den medlemsstat som gjort överföringen. I förslaget specificeras inte om det i så fall är möjligt att undgå tillämpning av reglerna om statligt stöd eller andra medfinansieringskrav för exempelvis sammanhållningsfinansieringen. Ytterligare incitament för samordning av insatserna är också förfarandet för tilldelning och utnyttjande av den föreslagna konkurrenskraftsstämpeln (artiklarna 5–8).

Jämfört med de tidigare finansieringsprogrammen läggs i förslaget fram mer restriktiva bestämmelser om stödberättigande, unionspreferens och associering av tredjeländer (artiklarna 9–11). I artikel 9 föreslås att högriskleverantörer inte ska vara stödberättigade.

De föreslagna artiklarna 12–14 innehåller bestämmelser om genomförande av och former för unionsstöd, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2024/2509 om finansiella regler för unionens allmänna budget (nedan budgetförordningen) samt reglerna om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och känsliga uppgifter. Andra berörda parter föreslås få en större roll än medlemsstaterna i fastställandet strategiska projekt och fondens inriktning. Detta gäller inte politikområdet resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor, som föreslås få en styrelse bestående av företrädare för medlemsstaterna, kommissionen och den höga representanten/byråns chef.

Enligt kommissionens förslag om Europeiska konkurrenskraftsfonden ska föremålen för finansiering, bedömningskriterierna och finansieringsandelarna fastställas först i arbetsprogram som kommissionen ska utarbeta. Därför är det i detta skede inte möjligt att göra en närmare bedömning av finansieringsgrunderna eller av hur den tilldelade budgeten fördelas på olika branscher, tekniker, olika stora företag, inklusive de procentuella stöden och återbetalningarna/bidragsformerna i olika instrument. Kommissionen föreslår att medlemsstaterna medverkar i arbetsprogramprocessen endast genom det rådgivande kommittéförfarandet exkl. politikområdet resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor, där ett granskningsförfarande föreslås. (artiklarna 9 och 15)

Unionspreferens innebär att unionsaktörer ges företräde framför aktörer som är hel- eller delägda av eller på vilka inflytande utövas av tredjeländer (inkl. flera nära partnerländer). Unionspreferens är enligt förslaget en uttrycklig förutsättning för tilldelning av finansieringen. Förhandlingarna om unionspreferens ingår i processen för den fleråriga budgetramen. (artikel 10)

Kapitel II i den föreslagna förordningen innehåller bestämmelser om EKF:s verktygslåda (avsnitt 1) och EKF:s InvestEU-instrument (avsnitt 2)

Bidrag, upphandling och verktyg för industripolitisk samordning (artiklarna 16–20)

I kommissionens förslag avses med konkurrenskraftsfinansiering finansiering av betingelserna för konkurrenskraft på många olika områden (t.ex. infrastrukturprojekt) från industridriven tillämpad forskning och gemensamma forskningsprojekt till produktionsstöd och enskilda företag med hög tillväxt. Likaså finns det många olika föremål för finansiering (politikområden, teknikområden och industrisektorer) och ett brett utbud av befintliga och nya instrument.

Fonden stöder också partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn, inbegripet viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. Fonden ska erbjuda en möjlighet att stödja lansering av produktion i projekt som anses vara viktiga för unionens strategiska oberoende.

Förslaget skulle undantagsvis möjliggöra beviljandet av retroaktivt stöd till projekt som inlett före inrättandet av konkurrenskraftsfonden, bl.a. projekt som definierats som strategiska enligt förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Fonden kommer dessutom att bevilja finansiering till strategiska projekt som tilldelats konkurrenskraftsstämpeln (se även kapitel I avsnitt 2 artikel 8).

Förslaget gör det möjligt att kombinera nationella medel och unionsmedel för infrastrukturprojekt eller produktionsstöd. Förslaget innehåller också en möjlighet att finansiera ”påskyndade och inriktade åtgärder”, där kommissionen helt kan förbigå bedömningsmekanismen och samrådet med medlemsstaterna. Vad dessa åtgärder skulle kunna vara specificeras inte i förslaget. (artikel 20)

Programmet Horisont Europa är via de fyra politikområdena kopplat till den utformning av arbetsprogram och innehåll som sker genom EKF-förordningen.

EKF:s InvestEU-instrument (artiklarna 21–25)

Genom EKF:s InvestEU-instrument är det möjligt att tillhandahålla riktat ekonomiskt stöd till företag i alla utvecklingsfaser. InvestEU kan använda sig av lån, kapital och garantier, vilka förväntas mobilisera betydande privata och offentliga investeringar i enlighet med unionens prioriteringar. InvestEU ska ge riktat ekonomiskt stöd till växande och expanderande företag i unionen i alla skeden – från inrättande och uppstart till expansion och industriell tillverkning. InvestEU ska också locka till sig privata investeringar i uppstartsföretag och expanderande företag för att på så sätt frigöra den fulla potentialen hos europeiskt företagande och europeiska investeringar. Detta syftar till att öka unionens globala ledarskap inom teknik och industri, samtidigt som Europas innovations- och investeringsgap överbryggas i enlighet med målen för spar- och investeringsunionen.

EKF:s InvestEU-instrument bör omfatta en facilitet som syftar till att säkerställa att företag med hög tillväxt som utvecklar eller driftsätter innovativ teknik, inbegripet på områden som är viktiga för unionens strategiska intressen och ekonomiska säkerhet, kan få tillgång till kapital för att expandera sin verksamhet. Faciliteten skulle mobilisera investeringar från Europas kapitalmarknader, i linje med unionens politiska prioriteringar.

Befintlig finansiering av uppskalning av deeptech inom Scaleup Europe-fonden som tillkännagavs i strategin för startupföretag och expanderande företag (COM(2025) 270 final) kommer att genomföras i enlighet med villkoren i nuvarande fleråriga budgetram. All finansiering av uppskalning inom den fleråriga budgetramen 2028–2034 föreslås ske inom ramen för EKF.

Kapitel III i förslaget innehåller bestämmelser om projektrådgivning (avsnitt 1), samarbete med små och medelstora företag (avsnitt 2) och tillgång till finansiering (avsnitt 3).

En projektrådgivning bör inrättas för att stödja målen med EKF, med utgångspunkt i InvestEU:s rådgivningscentrum. Den bör samla rådgivningsstöd till privata och offentliga enheter i hela Europa, erbjuda anpassade tjänster till potentiella stödmottagare och bidra till planering av potentiella investeringsinsatser inom ramen för EKF. Utöver detta erbjuds företagen tjänster för företagscoachning och acceleration, vilka stödjer och underlättar företagens tillgång till EKF-

finansiering, och underlättar kontaktförmedling med privata investerare och främjar företagarnas finanskompentens, bland annat förståelsen av de möjligheter som kapitalmarknadsbaserad finansiering erbjuder. (artiklarna 26–31)

Kapitel 4–7 i förslaget innehåller bestämmelser om prioriteringar, åtgärder och eventuella avvikelser.

Stöd till ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin (artiklarna 32–35)

Politikområdet syftar till att främja marknaden för rena och koldioxidsnåla produkter, utveckla infrastrukturerna för energi och transporter, öka resiliensen och stödja naturbaserade affärsmodeller.

Stödåtgärderna inom politikområdet ren omställning och utfasning av fossila bränslen fokuserar på utveckling, testning och driftsättning av innovativa lösningar samt ökad information om klimat- och miljöfrågor, inklusive nuvarande Life-verksamheter för detta. Åtgärderna inriktas i synnerhet på att främja energieffektivitet, integrerad förnybar energi, energilagring, digitalisering av energisystemen samt elektrifiering av industrin och avskiljning av koldioxid.

Fossilfri rörlighet understöds genom hållbara bränslen samt rena, digitaliserade lösningar för transporter. Utvecklingen fokuseras på bland annat smart mobilitet, automatiserad mobilitet och trafikledningssystem. Politikområdet omfattar investeringar i hållbara och multimodala transportsystem, såsom höghastighetsjärnväg, smarta trafikledningssystem och gränsöverskridande förbindelser. Finansiering riktas till produktion och distribution av hållbara bränslen och till mobila tillgångar och fordon som använder dessa bränslen. Tillverkning av ren teknik och dess leveranskedjor stärks genom strategiska investeringar.

Cirkulär ekonomi, skydd av biologisk mångfald och återställande av ekosystem ska ingå i miljöåtgärderna, liksom även klimat- och vattenresiliens och förebyggande av föroreningar. Inom den blå ekonomin, såsom offshoreenergi och varvsindustri, görs satsningar på innovation och modernisering.

Ren omställning för små och medelstora företag ges stöd inom olika sektorer, inbegripet turism och byggverksamhet. Dessutom görs insatser för kompetensutveckling och kapacitetsuppbyggnad i städer, på landsbygden och i lokalsamhällen. Utvecklingen, genomförandet och övervakningen av unionens lagstiftning och politik bör ske i samarbete med myndigheter och berörda parter.

Stöd till hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi (artiklarna 36–37)

Politikområdet ska kombinera stöden till hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi, vilka tidigare behandlats separat.

Prioriteter i fråga om hälsa är främjande av hälsa och förebyggande av sjukdomar under hela livet och att stärka det internationella samarbetet, särskilt i fråga om överförbara sjukdomar, psykisk hälsa och kroniska sjukdomar. Avsikten är att stärka hälso- och sjukvårdssystemen genom digitala lösningar, artificiell intelligens och robotteknik samt genom att förbättra tillgången till och användningen av hälsodata.

För att stödja utvecklingen av medicinsk teknik och bioteknik säkerställs tillgången till innovativa och trygga produkter till ett överkomligt pris. Bioteknisk innovation främjas genom

att stödja företag och påskynda kommersiell driftsättning. Hälsosäkerheten förbättras i samarbete med medlemsstaterna genom planer för förebyggande och beredskap.

Bioekonomin utvecklas genom att stödja innovation, produktion och driftsättning av biobaserade produkter och koldioxidnegativa lösningar samt genom att stärka värdekedjorna och verka för kompetent arbetskraft. Konkurrenskraften och resiliensen inom jordbruk, fiske och skogsbruk samt i landsbygdsområden och kustområden förbättras för att säkra livsmedelstryggheten.

Dessutom stöds utvecklingen, genomförandet och övervakningen av unionens lagstiftning och politik i samarbete med myndigheter och berörda parter.

Stöd till digitalt ledarskap (artiklarna 38–39)

Enligt kommissionens förslag bör stöd till digitalt ledarskap utgöra en central del av EKF. Stödet ska på ett heltäckande sätt inriktas på olika delar av den digitala sektorn, däribland artificiell intelligens (inkl. AI-fabriker och AI-gigafabriker), högpresterande datorsystem, kvantteknik, halvledare, cybersäkerhet, 6G, datainfrastruktur, molntjänster, förhöjd verklighet, digitala identiteter och teknik för betrodda tjänster. Målet är att stärka EU:s tekniksuveränitet och konkurrenskraft globalt.

Åtgärderna genomförs genom bland annat forskning, innovation, tekniköverföring och marknadsintroduktion. Särskild fokus ges åt att stödja små och medelstora företag, uppstartsföretag och expanderande företag för att de ska kunna växa och frodas i unionen. Dessutom vill man bygga upp hållbara och säkra digitala ekosystem och datainfrastrukturer där det finns tillräcklig kompetens och produktionskapacitet.

Förslaget innehåller också åtgärder för driftsättning av digitala lösningar inom den offentliga och den privata sektorn, inklusive unionsomfattande digitala identitetsplånböcker och betrodda tjänster samt interoperabel digital offentlig service. Stödet ska också omfatta utveckling av kapacitet för cybersäkerhet och skydd av digital infrastruktur.

Nuläget med flera program som är väsentliga för digitaliseringen (t.ex. Digitalt Europa och Fonden för ett sammanlänkat Europa) ska ersättas genom en modell med ett strategiskt finansieringsinstrument. På så sätt blir de finansiella transaktionerna för digital teknik en del av en omfattande strategi för konkurrenskraft. Jämfört med tidigare kommer större tonvikt att läggas vid unionens säkerhet och digitala suveränitet. Kapitlet innehåller inga bestämmelser om finansieringskriterier. Vissa särskilda instrument för digital infrastruktur, såsom europeiska konsortiet för digital infrastruktur (European Digital Infrastructure Consortium, Edic), kommer att användas.

Resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor (artiklarna 40–82)

Kapitel VI av den föreslagna förordningen anger närmare bestämmelser om prioriteringarna och villkoren för finansieringen inom politikområdet resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor.

Genom förslaget kombineras försvar och rymdfrågor till ett politikområde. Politikområdet ska i synnerhet finansiera projekt för att stärka den europeiska försvarstekniska och försvarsindustriella basen. Liksom under innevarande MFF-period kommer Norge att delta fullt ut i de åtgärder som finansieras inom försvarsindustrin i egenskap av associerat land. Ukraina får särskild status som tredjeland i instrumentet. EKF:s åtgärder för försvarsindustrin innehåller

finansiering till produktion, gemensam upphandling och gemensamma stora projekt inom programmet för europeisk försvarsindustri (Edip) samt till FoU-verksamhet inom Europeiska försvarsfonden (EDF). Avsikten är att stödja även projekt med dubbla användningsområden.

Nya åtgärder som finansieras är produktion av komponenter för försvarsindustrin samt hantering av förmågornas livscykel, inkl. underhåll. Även finansieringen av resurser för militär rörlighet har tagits med i finansieringen till industrin.

Dubbla användningsområden har en framträdande plats i förslaget. EU:s system för försvarsinnovation (EU Defence Innovation Scheme, Eudis) föreslås bli ett separat program. Eudis stödjer innovation och marknadstillträde för företag (särskilt små och medelstora företag) inom försvarsindustrin.

I fråga om resiliens kommer EKF att finansiera produktion av och tillgång till kritiska råmaterial för unionsindustrin. De åtgärder som finansieras ska samordnas med förordningen om kritiska råmaterial (CRMA). Syftet är att stärka Europas strategiska oberoende.

Utöver EKF:s allmänna villkor och regler föreslås separata och kompletterande villkor för försvarssektorn, vilka ska ta hänsyn till sektorns särdrag (inkl. projekt- och informationssäkerhet samt marknad).

Genom förordningen inrättas en rådgivande nämnd för försvarsindustrin (Defence Industrial Advisory Board) som får en rådgivarroll vid genomförandet av förordningen. Nämnden består av företrädare för medlemsstaterna, den höga representanten/byråns chef och kommissionen och dess uppgift ska vara att ge råd till och bistå kommissionen. Nämnden ska ge råd om den långsiktiga investeringsstrategin för försvarspolitikområdet.

Det tidigare rymdprogrammet har i huvudsak fokuserat på att bygga system med dubbla användningsområden för civilt bruk. Enligt förslaget bör fokus flyttas till åtgärder som stärker försvaret. Syftet är att utveckla nya tjänster som svarar på förändringarna i säkerhetsläget och tillgodoser behoven inom säkerhet och försvar. Kommissionen föreslår att förbättringen av unionens rymdsystem ska fortsätta och vill samtidigt utveckla ny kapacitet för dubbla användningsområden och militär användning. Nya element som föreslås är etablering av en tjänst för jordobservation för statlig användning (EOGS) samt stärkning av tjänsterna för positionsbestämning, navigering och tidsbestämning för låga omloppsbanor och av den europeiska barraketen.

Delegering av befogenheter till kommissionen

Kommissionen föreslår att den ska ges befogenhet i enlighet med artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) att anta delegerade akter om det maximala beloppet för budgetgarantin (artikel 21.7) och vissa åtgärder till stöd för unionens rymdpolitik (artikel 60.6, artikel 62.4 och 62.7) om säkerhetsbegränsningar och villkor för åtkomst till och användning av Copernicusdata, åtaganden enligt partnerskapet för rymdövervakning och spårning samt utvidgning av förteckningen över kärnanvändare.

Kommissionen föreslår vidare att den ska ges genomförandebefogenhet enligt artikel 291 i EUF-fördraget att anta genomförandeakter om bland annat antagande av arbetsprogrammen (artikel 15.3–15.6), identifiering av försvarsprojekt (artikel 45.2) och vissa åtgärder till stöd för rymdpolitiken (artikel 59.5, artikel 60.5 d och artikel 60.9, artikel 61.10, artikel 62.3, artikel 62.8 och artikel 62.10, artikel 64.4, artikel 75.4 och 75.5, artikel 77.3). På ovannämnda

delegering av befogenheter ska tillämpas bestämmelserna i förordningen om kommittéförfarande (EU) nr 182/2011.

Kapitel VIII (slutbestämmelser) i förslaget innehåller bestämmelser om bland annat tilldelning av befogenheten att anta akter och av genomförandebefogenheter.

Kommissionens förslag om delegering av befogenheter är relativt omfattande och exempelvis i fråga om arbetsprogrammen inte exakt avgränsad. Enligt förslaget ska det rådgivande förfarandet tillämpas på samtliga politikområden, med undantag av det fjärde politikområdet (resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor). Detta kringsskär medlemsstaternas roll i inriktningen av programmets innehåll och övervakningen av genomförandet. I kombination med de öppna frågorna kring riktgivande budgetering och urvalet av projekt skulle kommissionen enligt förslaget få mycket omfattande prövningsrätt gällande tilldelningen av finansiering.

Särskilt i fråga om de omedelbart tillämpliga genomförandeakterna gällande rymdpolitiken åberopar kommissionen behovet av att trygga kritiska operativa verksamheter, såsom satellitsystem och kritiska infrastrukturer. Gällande rymdfrågor avspeglar förslaget även i många avseende kommissionens förslag till EU:s rymdförordning (COM(2025) 335 final), som behandlas i en separat U-skrivelse (U67/2025 rd).

Bland annat med hänsyn till att förslaget till EU:s rymdförordning inte har antagits och är behäftat med osäkerheter, är det skäl att förhålla sig skeptiskt till kommissionens förslag om delegerade befogenheter i rymdfrågor. Kopplingen till förslaget till rymdförordning är förhastad, och det är inte möjligt att göra en tillräckligt god bedömning av huruvida delegeringen av befogenheter är ändamålsenlig. Vid den fortsatta beredningen av den fleråriga budgetramen bör det säkerställas att de delegerade befogenheter som föreslås för kommissionen är ändamålsenliga, tydligt avgränsade och proportionella och att de överensstämmer med EU:s grundfördrag och annan reglering.

Överensstämmelse med EU:s budgetförordning

Kommissionen föreslår flera avvikelser från förfarandena och principerna i EU:s budgetförordning.

Enligt artikel 18 i den föreslagna förordningen får finansieringen täcka åtgärder som inleddes innan ansökan inlämnades (avvikelse från artikel 162.2 i budgetförordningen).

I flera artiklar (34, 52.8, 73.2, 82) i den föreslagna förordningen föreslås att finansieringen för indirekta kostnader får uppgå till 25 procent av de direkta kostnaderna. Enligt artikel 184.6 i budgetförordningen kan indirekta kostnader täckas upp till 7 procent av de direkta kostnaderna; inom forskningsfinansieringen får schablonsatsen vara högre.

Enligt artikel 73.3 i den föreslagna förordningen får det maximala beloppet av stöd som kan utbetalas till en tredje part inte överstiga 200 000 euro. Det maximala beloppet enligt artikel 207 i budgetförordningen är 60 000 euro.

Enligt artikel 74 i förslaget kan den rymdbyrå som kommer att inrättas eller dess efterträdare överföra uppgifter som genom indirekt förvaltning har anförtratts byrån vidare till sådana organ som avses i artikel 62.1 c i budgetförordningen på de villkor för indirekt förvaltning som gäller för kommissionen.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Rättslig grund

Den rättsliga grunden för den föreslagna förordningen utgörs av följande bestämmelser i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget): Artikel 43.2 (den gemensamma jordbrukspolitiken), artikel 168.5 (skydda och förbättra människors hälsa), artikel 172.1 (digitalisering), artikel 173.3 första stycket (industri), artikel 175.1 (ekonomisk, social och territoriell sammanhållning), artikel 182.4 (särskilda program som genomför det fleråriga ramprogram som gäller alla unionens verksamheter), artikel 183 tillsammans med artikel 188 andra stycket (forskning och innovation på försvarsområdet), artikel 189.2 (rymden), artikel 192.1 (miljö), artikel 194.2 (energi), artikel 212.2 (strategiska partner för försvarsindustrin) och artikel 322.1 a (finansiella regler). Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet på dessa rättsliga grunder.

Den rättsliga grunden för rättsakten ska fastställas utifrån dess syfte och huvudsakliga innehåll. EU-domstolen har i sin praxis ansett att unionslagstiftaren om möjligt alltid bör sträva efter att använda endast en rättslig grund. Att använda en eller flera parallella rättsliga grunder är en exceptionell lösning. Enligt EU-domstolen är det möjligt när det rör sig om en rättsakt som samtidigt har flera syften eller beståndsdelar, vilka är oskiljaktigt förbundna med varandra, utan att den ena är underordnad eller indirekt i förhållande till den andra.

Enligt statsrådets bedömning verkar användningen av flera parallella rättsliga grunder i detta sammanhang vara befogad, eftersom förslaget kombinerar totalt 14 enskilda finansieringsprogram eller finansieringsinstrument från olika politikområden. Den föreslagna rättsakten kan därmed anses ha flera parallella syften och beståndsdelar, där inget syfte eller ingen beståndsdel förefaller vara av underordnad betydelse eller indirekt i förhållande till de andra.

En kombination av flera rättsliga grunder förutsätter dessutom ett enhetligt beslutsförfarande i rådet. Ur detta perspektiv är det problemfritt att kombinera de föreslagna rättsliga grunderna, eftersom rådet enligt dem alla fattar sina beslut med kvalificerad majoritet.

Vad gäller behandlingsförfarandenas kompatibilitet noterar statsrådet att tolv av de tretton föreslagna rättsliga grunderna leder till att förslaget behandlas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Endast artikel 182.4 i EUF-fördraget, om att anta särskilda program till ramprogram, kräver ett särskilt lagstiftningsförfarande, där rådet är ensam lagstiftare och endast samråder med Europaparlamentet. I enlighet med EU-domstolens rättspraxis samt praxis vid motsvarande rättsakter är det möjligt att kombinera rättsliga grunder på detta sätt så att det inte kränker Europaparlamentets rättigheter. Hela rättsakten ska således antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

EKF inbegriper inte särskilda program förutom det särskilda programmet för försvarsforskning och försvarsinnovation i politikområde 4. För övrigt genomförs förordningen direkt via arbetsprogram. Det särskilda programmet till Horisont Europa omfattar inte EKF:s politikområden 1–3.

Subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen

Kommissionen motiverar överensstämmelsen med subsidiaritetsprincipen med att samordning och sammanslagning av åtgärderna för att stärka unionens konkurrenskraft bidrar till

kostnadseffektiviteten och ökar investeringarnas genomslag och värde, särskilt inom politikområden som är avgörande för konkurrenskraften. Bristen på privata investeringar i fråga om infrastruktur, den gröna och den digitala omställningen samt industriell kapacitet, fragmenterade kapitalmarknader och FoU-investeringar kräver enligt kommissionen mer samordnad investeringsverksamhet på unionsnivå. Genom ett direkt förvaltad program kan man enligt kommissionen bäst säkerställa att investeringar och gränsöverskridande samarbete sker enligt en enda uppsättning regler inom de mest strategiska områdena.

Statsrådet anser att de beskrivna nyttorna kan uppnås genom verksamhet på unionsnivå vid jämförelse med medlemsstaters enskilda åtgärder.

Kommissionen motiverar överensstämmelsen med proportionalitetsprincipen med att de föreslagna åtgärderna inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå unionens mål och europeiskt mervärde. Statsrådet anser att förslaget är proportionerligt till dessa målsättningar.

Enligt statsrådets bedömning står förslaget inte i strid med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Konsekvenser för lagstiftningen

Förordningen om Europeiska konkurrenskraftsfonden är direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna, och genomförandet av förordningen bedöms inte direkt kräva ändringar av den nationella lagstiftningen. Ifall kombination av nationell finansiering och unionsfinansiering blir ett allt viktigare eller rentav obligatoriskt kriterium vid bedömningen och urvalet av projekt är det möjligt att det krävs en översyn av den nationella berednings- och medfinansieringen inklusive den relevanta nationella lagstiftningen. Bedömningarna preciseras vid behov under den fortsatta beredningen. Riktlinjer för den eventuellt tillgängliga nationella finansieringen dras upp separat inom ramen för de ekonomiska resurserna i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna och statsbudgeten.

5.2 Ekonomiska konsekvenser

I beredningen av den fleråriga budgetramen anges beloppen i fasta priser enligt 2025 års nivå. Enligt kommissionens förslag till budgetram 2028–2034 tilldelas EKF totalt 362,3 miljarder euro (innovationsfonden borträknad). När också finansieringen av programmet Horisont Europa räknas bort, fördelas den finansiering som tilldelas enligt EKF-förordningen på följande sätt:

Politikområdena

- 1) ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin (58,7 md euro, inkl. innovationsfondens andel på 35,5 md euro)
- 2) hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi (20 md euro)
- 3) digitalt ledarskap (48,5 md euro)
- 4) resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor (115,7 md euro).

Därtill föreslår kommissionen tilldelning av 9,75 md euro för åtgärder som bidrar till de allmänna målen, såsom icke-tematiskt stöd inom ramen för EKF:s InvestEU-program, enligt

kapitel II, avsnitt 2 samt för Projektrådgivning, samarbete mellan små och medelstora företag, kompetensutveckling och tillgång till finansiering enligt kapitel III.

5.3 Konsekvenser för medel som EU tilldelar Finland

Kommissionens förslag innehåller endast en vägledande fördelning av budgeten mellan prioriteterna och instrumenten. Med beaktande av den information som finns tillgänglig i detta skede samt de obesvarade frågorna gällande tillämpning av principen om öppen konkurrens, bedömningskriterierna, viktningen av instrumenten och prioriteringarna, arbetsprogrammets uppbyggnad, konsekvenserna av budgetöverföringarna och sammanslagningen av finansiering samt utformningen av hela budgetramen är det i detta skede inte möjligt att med tillräcklig säkerhet bedöma vilka konsekvenser kommissionens förslag får för Finlands EKF-tilldelning. Inom programmen under rubrik 2 i den nuvarande och de tidigare budgetramarna har Finland fått en god tilldelning av medel och i princip varit en nettomottagare, som beroende på program, åtgärd och instrument fått minst 2–3 procent av finansieringen. Tilldelningen kommer också att bero på finländska aktörers intresse och aktivitet i fråga om de möjligheter som fonden erbjuder. Bedömningarna preciseras under den fortsatta beredningen.

Till exempel har de hittills genomförda utlysningarna (per september 2025) i ramprogrammet för forskning och innovation Horisont Europa (2021–2027) resulterat i nästan 1 380 miljoner euro i finansiering till finländska deltagare. Beloppet utgör cirka 2,8 procent av den totala finansiering som har beviljats inom ramen för Horisont Europa. Finländska aktörer gör bäst ifrån sig i projekt där företag eller företagsintressen har en stark representation. Ifall EKF fungerar sömlöst med det kommande Horisont Europa, så att projekt som har finansierats där får parallell eller fortsatt finansiering genom EKF på basis av visad kvalitet och relevans för den europeiska konkurrenskraften, kan man preliminärt anta att finländarna blir nettomottagare även i EKF, åtminstone för dessa projekt.

Horisont Europa är nära kopplat till programmet för ett digitalt Europa, som stödjer utveckling av digital kapacitet och driftsättning av teknik genom olika bidrag och upphandlingar. Finlands tilldelning (3,26 %) genom programmet fram till hösten 2025 uppgår till ca 70 miljoner euro. Programmet fokuserar på att främja storskalig användning av digital teknik, med andra ord överbrygga klyftan mellan forskningsresultat och marknadsintroduktion.

Finland har även under innevarande budgetram varit en nettomottagare i initiativen för försvarsindustrin (EDF, Edirpa och ASAP). EKF-åtgärderna motsvarar i många avseenden de åtgärder för industrin som finansieras under innevarande period. Den inhemska försvarsindustrins efterfrågan på finansiering har rejält överskridit den tillgängliga EU-finansieringen, och utifrån det ovannämnda torde tilldelningen vara positiv till åtgärder för försvarsindustrin även genom EKF.

Finland är en betydande nettomottagare (3,5 %, ca 200 mn euro fram till hösten 2025) i LIFE-programmet (2021–2027) och har klarat sig särskilt bra i konkurrensutsatta projekt och exempelvis strategiska top-down-projekt. I förslaget till budgetram lägger kommissionen dessa åtgärder i anslutning till nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP).

5.4 Konsekvenser för industripolitiken

Företag och industrier i Finland besitter teknisk och innovativ kapacitet inom många av EKF:s delområden (utfasning av fossila bränslen, digitalisering, medicinsk teknik, bioekonomi, försvars- och rymdteknik). Förslaget kan därmed stödja finländska företag av olika storlek liksom industrier när det gäller finansieringsmöjligheter och investeringar, men i detta skede är

det svårt att bedöma och redovisa de övergripande konsekvenserna. Bedömningen av konsekvenserna för industripolitiken försvåras av att det i nuläget saknas exakta definitioner av metoderna för att främja industripolitiska projekt, som uttryckligen ska bedömas utifrån öppen konkurrens och kvalitet.

Den största effekten på industripolitiken i EU-initiativen för försvarsindustrin uppkommer genom finansiering av gränsöverskridande FUI-samarbete och produktionskapacitet. I synnerhet små och medelstora företags möjligheter att delta kan stödjas genom EU-initiativen för försvarsindustrin. Europeiska försvarsfonden (EDF) har varit ett viktigt instrument under innevarande MFF-period för att öppna upp leveranskedjorna.

Största delen av rymdtjänsterna har dubbla användningsområden. Att utvecklingen av kapaciteten i rymden kombineras med försvarsindustrin inom samma politikområde kan hjälpa till att höja konkurrenskraften i företag som utvecklar rymdtjänster med dubbla användningsområden.

5.5 Övriga konsekvenser

I förslaget har EKF en stark koppling till konkurrenskraftskompassen. I synnerhet samordningsverktyget för konkurrenskraft som lagts fram i konkurrenskraftskompassen samt de tillägg till finansieringen genom budgetöverföringar från enskilda länder som möjliggörs genom nationella och regionala planer kan få en stark styrande effekt på användningen av arbetsprogrammen samt utlysningarna och bedömningsmekanismerna. Samordningsverktyget pilottestas bland annat i initiativet till AI-gigafabriker och dess kopplingar till EKF kan inte bedömas i detta skede.

Unionspreferens som nämns i förslaget kan få betydande konsekvenser för uppkomstmekanismen för en global marknad av framväxande teknik och strategiska industrier, inklusive handelspolitiska dimensioner.

Enligt kommissionens förslag allokeras 43 procent av EKF till förverkligande av klimat- och miljömålet (exkl. försvaret). Anslagsfördelningen ska följa DNSH-principen ("do no significant harm", dvs. att inte orsaka betydande skada), vilket kan förbättra finansieringens effekt ur miljösynpunkt.

En betydande ökning av finansieringen till försvarsindustrin syftar till att stödja ett starkt europeiskt försvar och ett större europeiskt ansvarstagande för försvaret, vilket kräver europeiska lösningar. Statsrådets målsättning i fråga om unionsinitiativen för försvarsindustrin är att stödja utvecklingen, upphandlingen och produktionen av sådana förmågor som inte kan genomföras med enbart nationella resurser. Genom samarbete mellan medlemsstaterna och finansiering från kommissionen är det möjligt att uppnå stordriftsfördelar i produktionen, göra kostnadseffektiva gemensamma upphandlingar och dela på riskerna i FoU-projekt. Ett centralt syfte är att öka interoperabiliteten mellan medlemsstaternas försvarsmakter och förmågornas utbytbarhet. Enligt statsrådets bedömning bidrar EKF till uppnåendet av de ovannämnda målen.

För att en ny fond av betydande storlek ska kunna utnyttjas sömlöst med Horisont Europa kan det även krävas ett effektivare utnyttjande av det nationella finansieringssystemet för konkurrenskraft. Det nationella systemet för kontaktpunkter och rådgivning bör etableras och tilldelas resurser på ett ändamålsenligt sätt.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt statsrådet står förslaget inte i strid med Finlands grundlag eller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som är bindande för Finland.

7 Ålands behörighet

Landskapet Åland svarar för genomförandet av Europeiska unionens rättsakter i den mån ärendet hör till dess behörighet. Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Bestämmelser om landskapets lagstiftningsbehörighet finns i 18 § i lagen och om rikets lagstiftningsbehörighet i 27 och 29 §.

Bland EKF:s politikområden har landskapet lagstiftningsbehörighet åtminstone i fråga om vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen för Åland samt i fråga om näringsverksamhet enligt 22 punkten. På grundval av 18 § 22 punkten i självstyrelselagen har landskapet Åland också lagstiftningsbehörighet i fråga om energi.

Förslaget om Europeiska konkurrenskraftsfonden har ingen direkt inverkan på Ålands ställning. Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland kommer vid behov att ses över när förhandlingarna fortskrider.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget till EKF-förordning behandlas i EU-rådets ad hoc-grupp för förhandlingarna om den fleråriga budgetramen samt i dess undergrupp för konkurrenskraftsfonden. Behandlingen inleddes i september 2025. I inledningsskedet har medlemsstaterna ställt flera preciserande och grundläggande frågor, och förhandlingarna har därför framskridit relativt långsamt.

Europaparlamentet har börjat behandla förslaget i utskottet för industrifrågor, utrikeshandel, forskning och energi (ITRE). Utskottet har utsett Christian Ehler (EPP) från Tyskland och Dan Nica (S&D) från Rumänien till föredragande.

9 Den nationella behandling av förslaget

De preliminära ståndpunkterna om förslaget till EKF-förordning lämnades till riksdagen den 19 september 2025 som en del av följande E-skrivelse: Meddelande från kommissionen samt förslag till EU:s fleråriga budgetram 2028–2034 (E 73/2025 rd).

Förslaget behandlades i diskussion av sektionen Konkurrenskraft (EU8) den 19 september 2025 samt i ett skriftligt förfarande i sektionen samt i begränsad sammansättning i sektionerna Forskning och innovation (EU20), Energi (EU21) och Försvarsfrågor (EU11) den 3–6 november 2025.

Förslaget och tillhörande utkast till statsrådets skrivelse behandlades i ledningsgruppen för den fleråriga budgetramen den 24 november 2025. Statsrådets ståndpunkter fastställdes i EU-ministerutskottet den 12 december 2025. (Planerade behandlingar.)

10 Statsrådets ståndpunkt

Finlands ståndpunkter om kommissionens förslag till EU:s följande fleråriga budgetram 2028–2034 har redovisats i skrivelsen E 73/2025 rd, i vilken följande uttalanden är relevanta för det aktuella förslaget:

Den totala nivå som kommissionen föreslår är för hög. I enlighet med regeringsprogrammet anser Finland att EU-budgeten bör hållas på en skälig nivå för att undvika att Finlands nettobidrag ökar. Finland anser det vara viktigt att den kommande budgetramen granskas som en helhet.

Finland anser det vara nödvändigt att EU-finansieringens fokusområden prioriteras och framhäver att Finlands mål bör bedömas på övergripande och strategiskt sätt. Det är nödvändigt att hitta en nivå som inte oskäligt ökar vår betalningsbörda, men som möjliggör viktiga satsningar till exempel på att stärka försvaret och konkurrenskraften, och som säkerställer att vi får den finansiering som är viktigast för oss, exempelvis till jordbruket.

De allmänna prioriteringar i förslaget till budgetram som kommissionen för fram är värda att understödja och stämmer överens med Finlands EU-nyckelmål. Finland betonar att finansieringen i högre grad än nu bör inriktas på de viktigaste politiska prioriteringarna, såsom stärkandet av försvaret och konkurrenskraften.

Finland betonar att i en föränderlig omvärld behövs en mer flexibel budgetram, för att det under ramperioden ska vara möjligt att i rätt tid bemöta eventuella kriser och andra oförutsedda behov på ett effektivt sätt, inklusive finansiering till eventuella nya prioriteringar.

Finland framhäver dock att ovan nämnda åtgärder bör genomföras så att det uppnås tillräcklig balans mellan principerna om flexibilitet å ena sidan och en förutsebar budgetdisciplin å andra sidan.

Finland stöder en förenkling av ramstrukturen och en minskning av antalet finansieringsprogram genom att slå samman politiksektorer och program till större helheter. Finland betonar att förenklingen bör utsträckas också till genomförandet så att den administrativa bördan undviks.

Finland betonar av hävd betydelsen av nationell medfinansiering i EU-åtgärder.

Finland stöder kommissionens förslag att avsevärt öka finansieringen för konkurrenskraft.

Öppen konkurrens och hög kvalitet på projekten bör ligga till grund förutom för ramprogrammet Horisont Europa också för finansieringen av konkurrenskraftsfonden.

Finland stöder kommissionens princip att vid behov stödja projekt som är viktiga för konkurrenskraften hela vägen från grundforskning till marknadstillträde. Finland fäster avseende vid ett flertal detaljer som bör förtydligas under förhandlingarna.

Finland anser att kommissionens förslag att slå samman de program som stöder konkurrenskraften till en enda omfattande helhet är den rätta utgångspunkten. Finland anser det också vara ändamålsenligt att man i olika skeden av projekten kan erbjuda mångsidigt stöd, till exempel bidrag, lån och så kallad hybridfinansiering, för att stärka konkurrenskraften.

Finland understryker särskilt vikten av finansiella garantier för att åstadkomma en tillräcklig hävstångeffekt för privat finansiering.

Finland stöder kommissionens mål att förenkla förfarandena särskilt med tanke på små och medelstora företags tillgång till finansiering.

Finland anser att betydelsen av finansiering för försvarsändamål och ändamål med dubbla användningsområden bör betonas brett i finansieringen för konkurrenskraften.

Finland anser det vara ändamålsenligt att forskning och utveckling som gäller försvar inkluderas i den framtida finansieringen av konkurrenskraften. Finland stöder kommissionens förslag att samla rymd- och försvarsfrågor till en enda helhet.

Finland stöder kommissionens förslag om att i den kommande budgetramen avsevärt öka mängden finansiering som stöder försvaret.

Finland förhåller sig öppet till olika finansieringslösningar för att stärka den övergripande säkerheten i Europa.

Finland understöder sådana finansieringslösningar för försvaret som de facto stärker det europeiska försvaret. Finlands mål är att stöd inriktas uttryckligen till länder i främsta linjen vid östgränsen.

Finland ser bland annat AI-lösningar, högpresterande datorsystem, kvantdatorteknik, chipteknik och 6G-teknik som viktiga omvälvande tekniker som bör stödjas i den kommande finansieringen. Mot denna bakgrund bör man vid fördelningen av EU-finansiering också beakta behov som hänför sig till utvecklandet av EU:s digitala infrastruktur och cybersäkerheten.

Vad gäller finansieringen inser Finland den betydelse som utvecklingen av nationella, inomstatliga nät har för Europas konkurrenskraft, men betonar vikten av finansiering på marknadsvillkor. EU-finansieringen bör också stärka och vidareutveckla EU:s globala ledarskap inom cirkulär ekonomi, bioekonomi och biobaserade lösningar.

Finland betonar betydelsen av forskning kring mat, naturresurser, klimat och miljöfrågor som ett led i att främja konkurrenskraften och en hållbar bioekonomi och cirkulär ekonomi i EU. I fortsättningen bör finansieringen utnyttjas brett för åtgärder som främjar landsbygdsutveckling så att till exempel även konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa utnyttjas.

I fråga om restaureringsåtgärder betonar Finland möjligheten att på bred front utnyttja olika instrument för finansiering av åtgärderna.

Finland anser att budgetramen även i fortsättningen bör stödja uppnåendet av EU:s klimatmål i enlighet med kommissionens förslag.

Finland anser det motiverat att den finansiering som riktas till ren omställning ökas i syfte att stärka EU:s konkurrenskraft och självförsörjningsgrad.

När det gäller beredskap anser Finland att det i högre grad än i nuläget bör vara möjligt att rikta EU-finansiering till beredskapsåtgärder i medlemsstaterna, dock med beaktande av medlemsstaternas primära behörighet i frågan.

Om helheten:

Statsrådet granskar detaljerna i kommissionens förslag som en del av den övergripande finansieringsramen och preciserar sin ståndpunkt i och med att förhandlingarna framskrider.

Finlands slutliga ståndpunkter utformas på basis av den helhet som utarbetas i förhandlingarnas slutskede med beaktande av det bästa för Finland.

Gällande dimensioneringen av finansieringen för kommissionens förslag görs separata ställningstaganden i samband med förhandlingarna om budgetramen.

Statsrådets ståndpunkter ovan kompletteras med denna U-skrivelse på följande sätt:

Statsrådet anser att den föreslagna modellen med en konkurrenskraftsfond är befogad och ser det som viktigt att de element i de sammanslagna programmen som främjar den globala konkurrenskraften bevaras även i den kommande konkurrenskraftsfonden. I synnerhet ska konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa utgöra en så effektiv, tydlig och välfungerade helhet som möjligt.

Statsrådets uppfattning är att avgränsningen och innehållet i de fyra politikområden som kommissionen föreslår går i rätt riktning. Statsrådet anser att EKF-prioriteringen av dubbla användningsområden är befogad i hela fonden. Statsrådet anser att den nya programstrukturen bör bevara en stabil och långsiktig finansiering även till övergripande insatser som är relevanta för konkurrenskraft, säkerhet och resiliens.

EU:s strategiska konkurrenskraft och den unionsfinansiering som stöder den ska enligt statsrådets uppfattning basera sig på vidareutveckling av unionens egna styrkor och på marknadsbaserade lösningar.

Statsrådet anser att den primära urvalsgrunden för projekten och finansieringsobjekten ska vara öppen konkurrens och kvalitet samt genomslag för global konkurrenskraft och modernisering av industrin.

Statsrådet framhäver vikten av att EKF och dess genomförande mobiliserar privat finansiering samt utnyttjar samarbeten mellan företag och forskningsaktörer. Detta skulle stärka de strategiska investeringarna samt främja tillväxten av företag som är de mest konkurrenskraftiga globalt och de mest innovativa. Statsrådet betonar främjandet av särskilt små och medelstora företags tillgång till leveranskedjorna och säkerställandet av företagens möjligheter att verka och konkurrera på lika villkor.

Statsrådet anser att EKF:s åtgärder och finansieringsregler bör definieras tillräckligt tydligt i förordningen och att särskilt instrumenten, finansieringskriterierna och -principerna samt budgetfördelningen behöver preciseras när förhandlingarna fortskrider. Statsrådet anser det viktigt att EU:s instrument är fungerande och skapar mervärde, särskilt de som är riktade till tekniska föregångare.

Statsrådet anser att det vore ändamålsenligt att stärka medlemsstaternas roll i genomförandet av fonden. Med tanke på detta bör medlemsstaterna ges tillräckliga möjligheter att påverka inriktningen av finansieringen.

Statsrådet anser att IPCEI-projekten i huvudsak ska finansieras av medlemsstaterna. Eventuell ytterligare finansiering från EU ska bygga på projektens kvalitet, men till exempel inte på geografisk balans.

Statsrådet anser att den fortsatta beredningen bör fästa avseende vid ändamålsenligheten, omfattningen och proportionaliteten av den föreslagna tilldelningen av befogenhet att anta akter och av genomförandebefogenheter till kommissionen.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till kommissionens förslag om påskyndade och riktade undantagsåtgärder vid fördelning av finansieringen. Öppningar för eventuella undantag skulle kunna finnas när det handlar om mycket exceptionella frågor, till exempel försvaret. Statsrådet ser det som viktigt att ansvaret för den slutliga utformningen av EKF:s strategiska projekt blir tydligt.

Statsrådet anser att förfarandena och principerna i EU:s budgetförordning ska följas vid beredning av förordningen och i användningen av EU-medel.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till kommissionens förslag om att finansiering kan beviljas retroaktivt och betonar att stöd som beviljas genom undantagsförfaranden ska vara välmotiverade och omfattas av tydligt definierade tilldelningsförfaranden. Retroaktiv finansiering kan övervägas från fall till fall vid försvarsinvesteringar, men detta behöver utredas ytterligare.

Statsrådet anser att respekt för reglerna om statligt stöd och kravet på nationell medfinansiering är viktiga element när finansieringen för konkurrenskraft på nationell och EU-nivå granskas som helhet. Det är viktigt att finansieringens fördelning och dess kriterier inte får negativa återverkningar på EU:s statsstödspolitik eller den inre marknadens funktion. Statsrådet ser dock en öppning för att EKF-finansiering av försvarsforskning i vissa undantagsfall skulle kunna tillhandahållas utan krav på nationell medfinansiering.

Statsrådet betonar andelen budgetgarantier och andra icke-bidragsinstrument i EKF.

Statsrådet understryker att rollfördelningen ska vara så tydlig som möjligt mellan Europeiska investeringsbanken (EIB-gruppen), de övriga investerarna, medlemsstaterna och kommissionen. Statsrådet anser det vara befogat att betona EIB-gruppens roll som en genomförandepartner för EKF:s InvestEU-instrument.

Statsrådet anser det viktigt att potentiella finansieringsinstrument i den kommande budgetramen, såsom InvestEU, vilka riktar sig till nystartade och expanderande företag i större omfattning än i dag används som hävstång för privata kapitalinvesteringar. Statsrådet anser att detta skulle förbättra företagens tillgång till riskfinansiering för utveckling av innovationer och fortsatt tillväxt.

Statsrådet ser skydd och reparation av EU:s kritiska infrastruktur, i synnerhet kritisk undervattensinfrastruktur, samt teknikerna för dessa som viktiga när EU:s energisäkerhet och resiliens ska stärkas, och i utvecklingen av dessa bör åtgärder på EU-nivå utnyttjas.

Statsrådet inser att kompetens är en central faktor för förnyelseförmågan i såväl arbetslivet som samhället och att den kräver robust förvaltningsövergripande samarbete och satsningar. Statsrådet förhåller sig ändå skeptiskt till sådana nya strukturer som ökar den administrativa bördan.

Politikområde 1) ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin

Statsrådet lyfter fram satsningar på åtgärder som främjar ren omställning som en del av att stärka Europas strategiska konkurrenskraft. Statsrådet instämmer i kommissionens bedömning att främjande av ren omställning öppnar betydande tillväxtmöjligheter för företag som tillhandahåller hållbara produkter och lösningar samt stärker näringslivets och industrins konkurrenskraft i Europa och minskar beroendet av import.

Statsrådet betonar att EKF bör ha ett marknadsorienterat och teknikneutralt förhållningssätt som ger marknaden möjlighet att leta efter effektiva lösningar för att reducera negativ påverkan på klimatet och miljön.

Statsrådet framhåller att både den modernisering som krävs för utfasningen av fossila bränslen i industrin och framtidens konkurrenskraft kräver investeringar i ny teknik, i utveckling och tillverkning av teknik samt i mångsidiga, sektorsövergripande affärs- och innovationsekosystem. Lösningar bör tas fram med metoder som moderniserar industrin med minsta möjliga snedvridning av den inre marknadens funktion och konkurrensen.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till kommissionens modell att det fastställda tillämpningsområdet ska omfatta vissa tekniker och strategiska projekt, eftersom detta sätt inte tar hänsyn till teknikutvecklingen. Statsrådet betonar att alla tekniker för ren energiproduktion behövs vid omställningen mot klimatneutralitet.

Statsrådet lyfter fram behovet av att öka riskfinansieringen, särskilt till investeringar för första kommersialisering och uppskalning av projekt för ren omställning. Riskfinansieringen bör prioritera investeringar som bidrar till att ny kunskap och kompetens eller värdekedjor skapas och ännu inte är kommersiellt lönsamma.

Statsrådet anser att det med tanke på EU:s strategiska konkurrenskraft och utsläppsminskning är viktigt att även framöver tilldela unionsfinansiering till att främja utfasningen av fossila bränslen och drivkraftsomställningen i transporter.

Politikområde 2) hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi

Statsrådet anser att EU-finansieringen bör stärka och vidareutveckla EU:s globala ledarskap inom cirkulär ekonomi, bioekonomi och biobaserade lösningar. Statsrådet framhäver särskilt lösningar med hög förädlingsgrad inom cirkulär ekonomi och bioekonomi samt lösningar som minskar beroendet av importerade fossila bränslen och effektiviserar användningen av naturresurser.

Statsrådet understöder det att säkerställandet av livsmedelstryggheten identifieras inom EKF, och med finansieringen är det möjligt att stärka konkurrenskraften och hållbarheten inom jordbruks-, fiskeri- och skogsbranscherna samt på landsbygds- och kustområden. Statsrådet framhåller de möjligheter som finns inom skogsbaserad bioekonomi och innovationer och produktifiering inom livsmedelssektorn.

Statsrådet anser det viktigt att åtgärder i linje med det nuvarande Life-programmet även ska kunna finansieras som del av EKF. Statsrådet anser att strategierna för ren omställning skulle främjas effektivt genom konkurrensbaserade utvecklingsprojekt.

Statsrådet framhåller den betydelse som medicinsk teknik har för nya innovationer och tillväxt, samt stärkandet av läkemedelsindustrins konkurrenskraft. Här är det centralt att digitalisering, ny teknik och data utnyttjas i full skala.

Statsrådet inser att främjande av folkhälsan som ett led i att stärka Europas konkurrenskraft och övergripande säkerhet utgör en viktig faktor när de föränderliga utmaningarna i vår geopolitiska omvärld ska hanteras.

Politikområde 3) digitalt ledarskap

Statsrådet betonar att åtgärderna inom politikområdet bör främja förnyelsen av näringsstrukturen och ekonomin genom digital teknik och dataekonomin så att det bidrar till unionens globala konkurrenskraft och tillväxt. Statsrådet anser att det behövs åtgärder för modernisering av olika branscher i syfte att stärka konkurrenskraften. Statsrådet inser att främjande av dataekonomin spelar en central roll i att stärka effekterna på produktiviteten.

Statsrådet framhäver att EU:s digitala ledarskap, industrins modernisering och starkare tekniskt oberoende kräver investeringar, särskilt i disruptiv teknik, såsom AI-lösningar, högpresterande datorsystem, kvantdatorteknik, chipteknik, 6G, medicinsk teknik och välfärdsteknik.

Statsrådet fäster avseende vid den stora betydelse kvantteknik och högpresterande datorsystem har för EU:s strategiska konkurrenskraft liksom vid Finlands förmågor inom dessa.

Statsrådet instämmer i kommissionens bedömning att digital självförsörjning i Europa kräver satsningar på kritisk digital infrastruktur, programvara och tjänster samt lösningar som upprätthåller och utvecklar deras driftsäkerhet.

Statsrådet anser det viktigt att europeiska digitala värdekedjor utvecklas. EU bör investera i lösningar som stärker Europas dataoberoende och bidrar till att det värde som genererats med europeiska data stannar kvar till förmån för européer.

Europeisk finansiering bör bidra till att utveckla egna förmågor som främjar unionens konkurrenskraft och försörjningstrygghet, såsom europeiska cybersäkerhetsindustrilösningar, framför allt inom kritiska sektorer. Statsrådet förhåller sig positivt till att högriskleverantörer av utrustning inte ska vara stödberättigade.

Statsrådet ser det som viktigt att EKF och fonden Europa i världen kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt så att det stärker EU:s digitala suveränitet. Statsrådet anser det viktigt att frågor kring digitalisering och teknik behandlas på ett övergripande sätt samt att säkra och tillförlitliga digitala förbindelser främjas såväl inom EU som i tredjeländer.

Politikområde 4) resiliens och säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor

Det centrala målet för den föreslagna Europeiska konkurrenskraftsfonden, utöver de industripolitiska målen, är enligt statsrådet att stärka det europeiska försvaret.

Statsrådet stöder kommissionens förslag att utnyttja strukturen för EDIP-programmet när försvarsverksamheter utvecklas som en del av EKF.

Statsrådet ser det som viktigt att medlemsstaterna får stöd av EU-instrument för att stärka den försvarsindustriella basen samt utveckla den militära försörjningsberedskapen och rörligheten. Dessutom är det viktigt att gränsöverskridande forsknings- och utvecklingsverksamhet får tillräcklig finansiering. Statsrådet förhåller sig positivt till kommissionens förslag att finansiera förmågornas hela livscykel.

Statsrådet framhåller att EU-finansieringen bör utveckla samverkansförmågan hos EU-medlemsstaternas väpnade styrkor, försvarsindustrins kapacitet och försvarets resiliens.

Statsrådet anser det centralt att stärka åtgärder med effekt på säkerheten i unionens östra flank. I detta skede av förhandlingarna betonar statsrådet utvecklingen av försvarsförmågorna för unionens östra flank såsom markstridsförmåga och rymdrelaterade förmågor vid utarbetandet av EDPCI-projekt (European Defence Projects of Common Interest).

Statsrådet stöder inrättandet av Eudis-programmet (EU Defence Innovation Scheme) som en del av politikområdet resiliens, säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor. Statsrådet anser det viktigt att främja åtgärder som driver på innovationscykeln inom försvarssektorn och möjliggör användning av innovationerna.

Statsrådet ser det som viktigt att försvarsindustrins särdrag, inklusive projektsäkerhet och informationssäkerhet, beaktas i förordningen på ett tillräckligt sätt.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till kommissionens minimikrav på tre medlemsstaters deltagande i projektkonsortierna.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till förslaget om inrättande av en rådgivande nämnd för försvarsindustrin, särskilt dess befogenheter och förhållande till programkommittén för europeisk försvarsindustri. Ifall en styrelse inrättas bör den enligt statsrådet beakta de befintliga instrumenten för utveckling av medlemsstaternas förmågor och undvika överlappningar med de befintliga strukturerna.

Statsrådet anser det viktigt att som svar på de gemensamma hoten fortsätta fördjupa EU:s försvarsmaterielsamarbete med likasinnade partner, där bl.a. säkerhets- och försvarssamarbetspartnerskap utnyttjas.

Statsrådet stöder förslaget att de medlemsstater som finansierar utvecklingsprojekt på försvarsområdet i princip ska ges åtkomsträtt till projektens resultatdata.

Statsrådet förhåller sig skeptiskt till förslaget att i princip begränsa överföring av resultat utanför EU i EU-finansierade projekt, då export är ett centralt tillväxtelement för försvars- och rymdindustrin.

Statsrådet betonar att unionens rymdsystem även framöver ska vara civila system med dubbla användningsområden, som tar hänsyn till försvarsaktörernas behov. Statsrådet ställer sig bakom att rymdrelaterade förmågor sammanförs med utveckling av resiliens, säkerhet och försvar.

Statsrådet anser det vara viktigt att EKF-åtgärder stimulerar innovation hos rymdindustrin och rymdaktörerna, vilket skulle stärka konkurrensen inom sektorn och förbättra företagens verksamhetsbetingelser.

Statsrådet anser att de föreslagna nya rymdverksamhetselementen är behövliga. Statsrådet framhåller också kontinuiteten av de viktigaste förmågorna som utvecklas inom EU:s rymdprogram samt utvecklingen av den gemensamma rymdlägesbilden.

Statsrådet anser det vara viktigt i syfte att förverkliga målen för politikområdet att EKF-finansiering även kan tilldelas projekt som är betydande för samhällets krisberedskap och försörjningstrygghet.